

ร่ายเรียง แต่หรูหรา เปี่ยมประสิทธิภาพแบบเซน (Inspiration by Zen)

กุลฉัตร ฉัตรกุล ณ อยุธยา (kulachatakul@gmail.com)

Chief Marketing Officer บริษัท มาร์เก็ตติ้งได้อ็อกไซด์ จำกัด

“เรียบง่าย” (Simple Elegance) กำลังเป็น trend การออกแบบของโลกในปัจจุบันที่กำลังเป็นแนวแห่งแรงบันดาลใจของนักออกแบบทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นแฟชั่น เสื้อผ้า ตึกรามบ้านช่อง รวมไปถึงอุปกรณ์ไอทีทั้งหลาย ด้วยการออกแบบที่เรียบง่าย สีเชิงเดี่ยวไม่ฉูดฉาด มีให้เลือกน้อยแบบและรูปทรงเล็กกระทัดรัด พื้นที่ใช้สอยจำนวนน้อยแต่มีประสิทธิภาพ (Small is beautiful) กำลังเป็นที่นิยมในปัจจุบัน

แรงบันดาลใจในการออกแบบแนวนี้มีต้นกำเนิดมาจากพุทธศาสนิกายเซน (Zen) เซนเน้นความเรียบง่าย แต่ทรงประสิทธิภาพ แรกเริ่มเกิดขึ้นในประเทศจีน เผยแพร่เข้าสู่ญี่ปุ่นเมื่อต้นพุทธศตวรรษที่ 19 และต้นกำเนิดของบรรษัณาม Steve Jobs ก็เริ่มต้นขึ้น แม้จะเป็นนักธุรกิจร่ำรวยระดับแสนล้าน ไม่ว่าจะปรากฏกาย ณ ที่แห่งใด หรือแม้แต่ในงานเปิดตัวผลิตภัณฑ์ใหม่ของ Apple คนทั่วไปมักชินตากับภาพ Steve Jobs ในชุดแต่งกายเรียบง่าย สวมเสื้อยืดคอเต่าแขนยาวสีดำ ยี่ห้อ St. Croix กางเกงยีนส์สีวายส์ รุ่น 501 และสวมรองเท้ากีฬายี่ห้อ New Balance รุ่น 992 เป็นประจำ จนกลายเป็นเอกลักษณ์ประจำตัวของเขาไปเสียแล้วจนเด็กไอทีรุ่นใหม่แต่งตัวเซอร์ตามกันเป็นแถว Macbook , MacAir , i-Pod , i-Phone , i-Pad ของอัจฉริยะผู้ล่วงลับไปแล้วคนนี้ยังได้อิทธิพลความเรียบง่าย ปรากฏจากความหรูหราฟุ้งเฟ้อ สืบเนื่องจากความไม่มีอะไรในรูปทรงของเจ้าอุปกรณ์พวกนี้ แต่ความทรงพลังของมันต้องล้นแล้วแต่ระเบิดจากภายใน เพราะศาสนาพุทธนิกายเซน สอนให้เขาไม่ยึดติดรูป นาม จนเป็นแนวการออกแบบแนวที่เรียบง่ายเป็นตัวของตัวเอง (Simplify Model) แล้วก็มีค่ายอื่นพร้อมจะรอ Copy ทั่วโลก ด้วยโมเดล “less is more” เล็กแต่ทรงประสิทธิภาพ

กว่าจะถึงวันนี้ ชีวิตของซีโอไอใหญ่ได้เผชิญปัญหามาไม่ครบไม่ถ้วน แต่ด้วยหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนิกายเซน ที่เขาได้ศึกษาเรียนรู้ ช่วยให้เขาก้าวผ่านอุปสรรคทั้งปวงมาได้ เริ่มสนใจศึกษาพุทธศาสนา เมื่อโตขึ้น Jobs เข้าศึกษาต่อที่ Reed College ในเมืองพอร์ตแลนด์ รัฐโอเรกอน ได้เพียง 6 เดือน ก็ลาพักเรียน เพราะไม่เห็นความน่าสนใจของสิ่งที่เขาเรียนอยู่ แต่เขาก็กลับเข้าศึกษาใหม่อีก 1 ปีครึ่ง โดยลงเรียนเฉพาะคอร์สที่เขาสนใจ เช่น การประดิษฐ์ตัวอักษร ซึ่งภายหลังเขาได้นำไปใช้ประโยชน์ ในการออกแบบตัวพิมพ์ของคอมพิวเตอร์ Macintosh และหลังจากนั้น เขาหยุดเรียนถาวรและไม่ได้ศึกษาจนจบมหาวิทยาลัยตามที่มารดาแท้ๆ ของเขาหวังไว้ ในช่วงเรียนมหาวิทยาลัยนี้เองที่ Jobs เริ่มหันมาศึกษา พุทธศาสนิกายเซน เขาสนใจอ่านวรรณกรรมทางพุทธศาสนาหลายเล่ม และหนังสือที่มีอิทธิพล สูงสุดกับเขาคือ Zen Mind, Beginners Mind ซึ่งเขียนโดย ชุนริว ชูซุกิ กล่าวกันว่า หลังการศึกษาหลักธรรมของเซน Jobs เริ่มมีความเชื่อว่า การหยั่งรู้โดยสัญชาตญาณนั้น ก่อให้เกิดปัญญา เขาจึงเริ่มฝึกสมาธิในห้องนอนแคบๆ ที่แชร์ร่วมกับ แดเนี่ยล คอตตี เพื่อนสนิทท่ามกลางกลิ่นรูป และเริ่มออกแสวงหาตัวตนที่แท้จริง ใน ปี 1974 Jobs ในวัย 19 ปี ได้ขอลาพักงานประจำ ที่เขาทำอยู่ในบริษัทเครื่องเล่นวิดีโอเกมส์ Atari เพื่อเดินทางไปอินเดีย เป็นเวลา 1 เดือน พร้อมกับเพื่อนรัก แดเนี่ยล คอตตี เพื่อแสวงหาคำตอบเกี่ยวกับการรู้แจ้งเห็นจริงด้านจิตวิญญาณ และเมื่อเดินทางกลับสหรัฐฯ อีกครั้งหนึ่ง เขาได้กลายเป็นพุทธศาสนิกชนสวมเสื้อผ้าแบบอินเดียโบราณและโกนศีรษะ หลังจากนั้น เขาได้แวะเวียนไปที่ศูนย์เซน ลอส อัลทอส ในเมืองลอส อัลทอส รัฐแคลิฟอร์เนีย เป็นประจำ ที่นี้เขาเริ่มฝึกการบำบัดแบบกวีรติรตองตงๆ และรับประทานผลไม้เป็นอาหาร และผลไม้ที่เขาโปรดปรานเป็นพิเศษก็คือ แอปเปิ้ล และที่ตรงนี้เองเป็นจุดกำเนิดของความเรียบง่ายทั้งมวลก็คือ ง่ายเหมือนกั๊กกินแอปเปิ้ล โลโกแอปเปิ้ลจึงมีรอยกัดเสมอ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของบริษัทเขานั่นเอง ในปี 1976 ขณะอายุ 21 ปี Jobs ได้เข้าทำงานกับบริษัทฮิวเลตต์-แพคการ์ด และเริ่มต้นศึกษาพุทธศาสนิกายเซนอย่างจริงจังกับ โกบุน ชิโนะ โอโตโกวะ พระอาจารย์ชาวญี่ปุ่น ที่ศูนย์เซน ลอส อัลทอส ด้วยปรัชญาของศาสนาพุทธนิกายเซน

แต่ด้วยหลักการออกแบบด้วยแนวคิด “เซน” ยังมีเรื่องราวที่น่าสนใจอีกมากมาย ด้วยคำคำหนึ่งในศาสนาพุทธ คือ “จิตของผู้เริ่มต้น ล้วนแต่อัศจรรย์อย่างยิ่งที่ทุกคนควรมีจิตของผู้เริ่มต้น” ซึ่งเป็นแนวคิดออกแบบของนักตรผู้นี้ (ติดตามตอนต่อไป)
